

**HOLY CROSS UNIVERSITY,
FACULTY OF LIBERAL ARTS AND EDUCATION**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

**ACTUAL QUESTIONS AND PROBLEMS OF DEVELOPMENT OF SOCIAL
SCIENCES**

June 28-30 // 2016

Proceedings of the Conference

**Kielce
2016**

Organising Committee:**Adamczyk M.**

Ph.D. of History, Professor, Rector of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);

Zdebski J.

Ph.D. of History, Professor, Dean of the Faculty of Physical Education and Tourism of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);

Palka K.

Ph.D. of History, Dean of the Faculty of Liberal Arts and Education of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);

Winiarz A.

Ph.D. of History, Professor, Head of Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland);

Giza T.

Ph.D. of History, Professor at Department of Education, Culture and History of the Holy Cross University, Kielce (Republic of Poland).

International Scientific-Practical Conference Actual questions and problems of development of social sciences: Conference Proceedings, June 28-30, 2016. Kielce: Holy Cross University. 188 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

© Holy Cross University,
Faculty of Liberal Arts and Education, 2016

Пропагування здорового способу життя особистості майбутніх соціальних педагогів як одна з педагогічних умов формування здоров'язбережувальної компетентності у процесі фахової підготовки	
Костюченко Т. М.	101
Особливості професійного спрямування іншомовної підготовки майбутніх фахівців із міжнародної інформації	
Кравчук В. О.	104
Особистість в умовах сімейної депривації	
Красницька О. В.	106
The concept of socialization, mechanisms of socialization	
Kuzina Olena	110
Теоретичні засади дослідження педагогічної преси в історичних розвідках	
Лігіченко О. Д.	113
Материнство як соціально-педагогічна складова усвідомленого ставлення до батьківства	
Лук'янова К. А.	116
Етикет та ментальність українців	
Луца М. В.	120
Соціально-педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах	
Майданюк М. О.	122
Формування навичок інформаційно-аналітичної діяльності майбутніх агентів з організації туризму через роботу навчальних тренувальних туристичних фірм	
Масліч С. В.	125
The factors of the students' deviant behavior	
Moroz Ihor	128
International students' sociocultural adaptation in Ukraine	
Musatova Kateryna	131
На захист книги, або Навіщо читати казки	
Наседкіна О. О.	132
Досвід організації волонтерського руху у вищому закладі освіти	
Онищенко Л. А.	135
Самотність як інтегративна якість базової культури особистості	
Осадча Н. О.	139
Знання та вміння соціального педагога, що працює з вихованцями центрів соціально-психологічної реабілітації дітей	
Пидюра І. П.	142
Ways of development of organizational culture in vocational school of the agrarian profile	
Polishchuk Tetiana	146

ЕТИКЕТ ТА МЕНТАЛЬНІСТЬ УКРАЇНЦІВ

Луца М. В.

старший викладач кафедри філологічних дисциплін

Мукачівського державного університету

м. Мукачево, Закарпатська область, Україна

Українська нація споконвіку з притаманними їй рисами – доброзичливістю, миролюбністю, чутливістю, гуманізмом, етичною культурою – виробила систему мовленнєвого етикету – умовних стереотипів спілкування, в підґрунті яких – прагнення до порозуміння, злагоди, гречності, дружелюбності.

Необхідність вивчення мовленнєвого етикету неодноразово наголошувалась багатьма вченими, оскільки він є одним із показників міжособистісних відносин у мові, важливим компонентом культури та невід'ємною частиною загальної системи етичної поведінки у суспільстві. Зарубіжні та вітчизняні мовознавці й психологи вивчали структуру, національну специфіку і функції етикетних формул, а також психологічні проблеми компетентності у спілкуванні (Бацевич Ф., Білоус М., Богдан С., Гольдін В., Єгідес А., Костенко В., Кубрак О., Плющ Н., Стельмахович М., Радевич-Винницький Я., Сербенська О., та ін.).

Під мовленнєвим етикетом зазвичай розуміють систему стійких формул спілкування, що приписується суспільством для встановлення мовленнєвого контакту співрозмовників, підтримки спілкування в обраній тональності згідно з соціальними ролями і рольовими позиціями відносно один одного, взаємними стосунками в офіційних та неофіційних обставинах [3, с. 413].

Український мовознавець Г. Гайович, досліджуючи способи взаємодії мовлення, мови та етикету, робить висновок, що етикет, у тому числі і мовний, завжди має національний відтінок та стала основою « ... найважливіша з них – це світоглядні принципи людини, її мислення, яке базується на сприйнятті себе як частинки нації» [2, с. 42].

Етикет (від фр. *etiquette*) – це встановлені норми поведінки де-небудь. Основну частину етикету становить мовний, мовленнєвий і спілкувальний етикет.

Мовний етикет – це сукупність правил мовної поведінки, які репрезентуються в мікросистемі національно специфічних стійких формул і виразів у ситуаціях установавання контакту зі співбесідником, підтримки спілкування в доброзичливій тональності. Ці засоби ввічливості орієнтовані на вираження поваги до співрозмовника та дотримання власної гідності. Вони є органічною частиною культури спілкувальних взаємин, соціальної культури загалом [4, с. 5].

Мовленнєвий етикет – система стійких формул спілкування, рекомендованих суспільством для встановлення мовного контакту співрозмовників. Отже, це вибір мовних засобів вираження, засоби їх реалізації, застосування мовного етикету в конкретних актах спілкування.

Спілкувальний етикет – це гіперпарадигма, яку мовці відтворюють за правилами, узвичаєними в певній мовній спільноті. Йому властива національна своєрідність, ідіотичність. В українців, наприклад, здавна побутує пошанна форма звертання на Ви до старших за віком, посадою, незнайомих, до батьків: June 28-30 // 2016

Ви, тату..., Ви, мамо.... Ця граматична форма висловлення ввічливості – давня риса української мови [1, с. 37].

Суттєвою диференційною ознакою мовного етикету українців є вживання форми кличного відмінка у звертанні, наприклад: *Марино, Іване, пане Володимире*.

Зміни в мовленнєвому етикеті відбуваються постійно. Останнім часом відродилися призабуті в радянські часи форми звертання *пане, пані, панно*. Вони характерні для більшості мов Європи: польської, чеської, словацької та ін.

Слово *пан (пані)* в етикетному застосуванні означає не людину з вищих верст суспільства, а є словом-регулятивом, яке засвідчує пошану до співроз-мовника, воно здебільшого вживається з прикладкою, що конкретизує особу. Ім'я людини при слові *пан (пані)* бажано вживати лише тоді, коли адресат мо-лодий, однакового віку або не набагато старший за адресанта, а також не набагато вищий за соціальним станом (*пане Олександрє*, але не можна – *панє Ген-надію*, звертаючись до міністра закордонних справ). Прізвище людини як при-кладку до слова *пан (пані)* доцільно вживати, коли йдеться про несприсутню людину (*пані Мілашовська повідомила*). В офіційних ситуаціях у ролі прикла-дки може вживатися ім'я і прізвище (*Прошу до слова пана Ярослава Іваненка*).

«Революція гідності» 2013–2014 рр. актуалізувала вітання «Слава Україні! – Героям слава!» – як стверджують історики, це відоме гасло діячів ОУН. Зви-чайно, цей вислів глибоко патріотичний не обмежується суто етикетними за-вданнями, а й пробуджує в серцях українців високі почуття.

Література:

1. Богдан С. Мовний етикет українців: традиції і сучасність / С. Богдан – К.: Рідна мова, 1998. – 475 с.
2. Гайович Г. В. Поняття «мова», «мовлення», «етикет» у сучасному укра-їнському діловому середовищі / Г. В. Гайович // Фокус мови. Науково-практичний журнал. – 2010. – № 1. – С. 39–47.
3. Лингвистический энциклопедический словарь / [ред. В. Н. Ярцева]. – М.: Сов. энциклопедия, 1990. – 684 с.
4. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування / Я. Радевич-Винницький. – К.: Знання, 2006. – 291 с.